

Eponímia mèdica catalana. Els epònims de Prudenci Seró i Navàs: una molsa, un arbust espinós i un neuròpter

Elena Guardiola, Josep-Eladi Baños

Facultat de Medicina. Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya. Vic.

Els epònims

Berberis vulgaris L. subsp. *seroi* O. Bolòs & Vigo

Subespècie de *Berberis vulgaris*, arbust espinós conegut com coralet o espinavineta. De la família de les berberidàcies i d'1 a 3 m d'alçària, té branques redreçades i fulles caduques, oblongues, atenuades a la base, ciliodontades, de color verd tendre, disposades en fascicles a l'axil·la d'una espina tres, quatre o cinc vegades partida. Les flors, grogues, formen raïms penjants, i els fruits, baies vistoses i de tast acidul, en madurar prenen un color vermell viu com de corall. Fou descoberta per Prudenci Seró i, posteriorment, com a reconeixement, O. de Bolòs i J. Vigo li donaren aquest nom¹.

Goniomitrium seroi sp. Casas

Molsa del gènere *Goniomitrium*, descoberta per la briòloga Creu Casas al cap de Gata (Almeria). És l'única espècie d'aquest gènere que es troba a l'hemisferi nord. Creix a les esquerdes de les roques volcàniques. Casas la va batejar amb aquest nom en honor de Prudenci Seró, que havia estat el seu mestre i qui la va introduir en el món de la briologia².

Chrysopa vulgaris Schn. var. *seroi* Nav.

Varietat de crisopa, insecte de l'ordre dels neuròpters, descoberta el 1918 per l'entomòleg Longí Navàs a Granyena, en una excursió en què l'acompanyava Prudenci Seró, nebot seu i llavors metge de Granyena. Navàs li dedicà aquest nom³.

Prudenci Seró i Navàs, l'home

Prudenci Seró i Navàs (Figura 1) va néixer a Cabacés (o Cabassers) (Priorat) el 3 de setembre de 1883. El seu pare, Pere Seró i Vall, metge cirurgià, era natural de La Figuera

FIGURA 1. Prudenci Seró i Navàs (1883-1963)

(Priorat) i la seva mare, Cinta Navàs i Ferré (Ferrer segons algunes fonts) era de Cabacés⁴.

El seu oncle, un entomòleg molt reconegut, Longí Navàs, era jesuïta a Saragossa, motiu pel qual en Prudenci estudià el batxillerat al Col·legi del Salvador d'aquella ciutat. Acabat el període d'estudis a la capital aragonesa, marxà a Barcelona per estudiar medicina (probablement influït pel seu pare), on es llicencià l'any 1909. En acabar, es formà al costat de l'oftalmòleg Manuel Menacho. Però poc després inicià l'exercici de la medicina com a metge rural i inspector de sanitat municipal al seu poble, Cabacés, on, a més, exercí com a oculista fins el 1917. Es traslladà llavors a Granyena, província de Lleida, com a metge titular i hi va romandre fins el 1921, en què torna a exercir a Cabacés^{5,6}. Tot i això, no es desvinculà de Barcelona, on seguí tenint domicili i estava col·legiat.

Correspondència: Dra. Elena Guardiola
Barcelona
Tel. 93 495 67 24
Fax 93 495 68 75
Adreça electrònica: elena.guardiola@bayer.com

L'estudi de la natura l'interessava més que la medicina. A més, la mort d'un fill seu el desenganyà de l'eficàcia de la medicina i decidí abandonar-ne l'exercici⁴. Tot això el portà a matricular-se a la Universitat de Barcelona per estudiar Ciències Naturals. Després de convalidar algunes matèries que ja havia cursat a medicina, en tres cursos, de 1927 a 1930, acabà la carrera de ciències amb un expedient molt brillant, ple d'excel·lents i matrícules d'honor. Seró ocupà breument una plaça de professor auxiliar de botànica a la Universitat de Barcelona (1931-1933), compaginant aquesta docència amb la d'ajudant interí a l'Institut d'Ensenyament Mitjà Joan Maragall de Barcelona. Posteriorment, a Cervera, es dedicà també a l'ensenyament mitjà i organitzà, als locals de l'antiga Universitat de Cervera, un institut del qual fou el primer director. Passà després a l'Institut Martí d'Ardenya de Tarragona, on fou catedràtic de ciències naturals fins al final de la guerra civil, quan va ser destituït^{4,5,7-9}.

A la Universitat de Barcelona, entre 1939 i la seva jubilació el 1953, fou professor adjunt encarregat de les càtedres d'Anatomia i Fisiologia dels Vegetals (1939-1949) i de Fitografia (1942-1953) de la Facultat de Ciències, sense arribar, però, mai a ser catedràtic^{7,9}. Quan es jubilà, el succeí a la Càtedra de Fitografia, ja com a catedràtic i per oposició, Oriol de Bolòs i Capdevila, fill d'Antoni de Bolòs. Així, Seró es va jubilar després d'haver-se encarregat de les dues càtedres, en conjunt, catorze anys, però sense haver-ne estat catedràtic titular, mentre que de la càtedra que posseïa en propietat, la de l'institut de Tarragona, n'havia estat destituït; amb ironia Seró comentava que, en aquest país, el més segur era la interinitat⁹.

Seró s'especialitzà en l'estudi dels briòfits i, especialment, en el de les molles (la seva tesi, presentada el 1945 a Madrid, fou sobre molles^{5,10}). Fou cap de la Secció de Briologia de l'Institut Botànic de Barcelona i col·laborà amb l'Institut de Biologia Aplicada del CSIC⁴. Destacà sobretot com expert en molles i hepàtiques, i la seva tasca fou reconeguda arreu⁸.

Gran excursionista, ja des de molt jove va estudiar la flora de muntanya no només a Catalunya. Una de les troballes més interessants la va fer a la zona del Montsant, on va descobrir la presència de *Berberis vulgaris*, un arbust espinós molt rar i difícil de trobar a Catalunya. Participava també en les excursions botàniques de la Institució Catalana d'Història Natural, junt amb altres botànics catalans, molts dels quals deixebles seus. Home molt endreçat i metòdic, creà un important herbari que després d'estar durant un temps a l'Institut Botànic, actualment es conserva a l'Herbari de la Universitat Autònoma de Barcelona⁵.

En les seves excursions científiques, com hem comentat abans, Seró va dur a terme alguns interessants descobriments. Val la pena esmentar, per exemple, que l'any 1929 va localitzar a l'avenc de Cantacorbs, al Montsant, la llen-

gua de cérvol (*Phyllitis sagittata*), una falguera mediterrània pròpia de biòtops rupestres arrecerats i ombrívols, molt rara, tant a Catalunya com a la Península Ibèrica. Des d'aleshores i durant 85 anys no es va tornar a observar, de tal manera que es considerava ja extinta en aquell indret. No va ser fins l'octubre de 2014 que el botànic Roger Pascual va accedir a la boca de l'avenc de Cantacorbs i va trobar-hi de nou aquesta espècie¹¹ ("Finalment, havia retrobat la llengua de cérvol [*Phyllitis sagittata* = *Asplenium sagittatum*] exactament en el mateix indret on havia estat herboritzada fa quasi un segle pel metge i naturalista cabasserol Prudenci Seró Navàs"). Actualment, la llengua de cérvol es considera en perill d'extinció a Catalunya.

A Prudenci Seró, juntament amb Antoni de Bolòs, se'ls reconeix l'important mèrit d'assegurar, després de la guerra civil, l'amenaçada continuïtat de l'escola catalana de botànica i les institucions que en constituïen el suport logístic, tant per la recerca que ells van dur a terme com per animar les noves generacions a investigar en el camp de la botànica i a publicar les seves investigacions. Moltes aparegueren a la revista *Collectanea Botanica*, que Antoni de Bolòs tornà a publicar des de l'Institut Botànic de Barcelona a partir de 1946, al costat de botànics de la seva generació, com el propi Seró i Pius Font i Quer, i d'altres més joves, com Oriol de Bolòs o Creu Casas⁷.

Els anys 1940 Seró va tenir un paper molt important en l'inici de l'escola briològica catalana, animant ja llavors els seus alumnes a investigar i publicar estudis en briologia (com escrivia Casas gairebé quaranta anys després¹²: "Seró en Barcelona completament solo empezó a estudiar la brioflora catalana"). Però va ser a la dècada de 1950 que la briologia va tenir un fort impuls, en part gràcies a un curs pràctic organitzat per Antoni de Bolòs el 1952, dirigit per la Dra. Valentine Allorge, experta briòloga¹², i als cursos de doctorat que impartia Seró, als quals es van incorporar, a més dels alumnes de ciències, alguns alumnes de la Facultat de Farmàcia, com Creu Casas, que s'endinsaria en l'estudi dels briòfits i destacaria ja des de llavors en aquest camp⁷. Les publicacions en briologia a Barcelona, a partir de 1951, es deuen a l'escola de Seró, amb els seus deixebles Casas i Vives, impulsades també pels ensenyaments de V. Allorge¹².

Tot i la seva important tasca docent i investigadora, Seró, però, no va deixar molta obra escrita. Vives diu sobre aquest tema⁸: "Exigente hasta el extremo consigo mismo y jamás satisfecho de su propio trabajo, el doctor Seró publicó mucho menos de lo que hubiera podido esperarse de su auténtica actividad" i Casas explica¹²: "Si disponemos de pocos trabajos de Seró a quien consideramos precursor de esta nueva etapa de florecimiento de la briología española, se debe en parte a su avanzada edad pero principalmente a su modestia y a la escrupulosidad y exactitud científica que exigía a sus trabajos". Entre les seves publicacions tro-

bem: *Unas hepáticas de los alrededores de Bohí (Pirineo de Lérida)*¹³ (1946), *Contribución al conocimiento de la flora briológica de Aralar (Guipúzcoa)*¹⁴ (1946), *Dos adiciones a la flora muscinal del Tibidabo*¹⁵ (1951), *Musgos de los alrededores de Bohí (Pirineo de Lérida)*¹⁶ (1956), *Flora briológica de las comarcas barcelonesas*¹⁷ (1956) i *Contribución al estudio de la flora briológica catalana. I. Briófitos de los montes de Prades (Cordillera prelitoral catalana)*¹⁸ (1962).

Va ser soci numerari de la Sociedad Ibérica de Ciencias Naturales des de 1914 (al *Catálogo de Señores Socios* consta com “Médico. Por Borjas del Campo (Tarragona). Oftalmología”), de la qual en va ser tresorer durant un temps i de la Real Sociedad Española de Historia Natural, des de 1915 (a la *Lista de Socios* hi surt també com a metge). Fou també membre de la Institució Catalana d’Història Natural, de la qual en fou tresorer durant un curt període de temps, a partir de 1932¹⁹, i vocal a partir de 1952⁴.

Prudenci Seró es va casar amb Josefina Piñol. En jubilar-se va tornar a Cabacés, on va seguir estudiant i treballant fins a la seva mort, el 30 de març de 1963. Una de les places de Cabacés porta el seu nom, el Pla de la Basada, on hi ha Can Navàs, el mas de la seva família materna⁵.

Els epònims

Berberis vulgaris L. subsp. *seroi* O. Bolòs & Vigo

L’any 1974, O. de Bolòs i J. Vigo van publicar al *Butlletí de l’Institut Català d’Història Natural* un article que van titular “*Notes sobre taxonomia i nomenclatura de plantes. I*” i que, segons expliquen al principi és “un primer recull de notes taxonòmiques i nomenclaturals, que hem redactat en el curs del nostre treball, les quals, però, no trobarien

lloc adequat dins una obra general de caràcter descriptiu”. En aquesta publicació escriuen: “Els estudis que fem sobre la flora catalana ens porten a descriure alguns tàxons que no foren apreciats pels nostres predecessors i ens obliguen també a presentar un seguit de combinacions nomenclaturals noves”²¹.

Inclouen entre les noves plantes descrites la que porta per nom *Berberis vulgaris* L. subsp. *seroi* nova. I la defineixen, tal com correspon, en llatí (pàg. 65-66): “*Intermedia inter subsp. vulgarem et subsp. australem (Boiss.) Heyw. (= B. hispanicam Boiss. et Reut.). Frutex 1-2 m alto, foliis paucidentatis, parvis, bacca coccinea vel coerulea. Typus: Montsant, Clot dels Cirerers, supra Cabassers, 900 m, in Berberideto aragonensi, ubi cl. P. Seró atque A. et. O. de Bolòs legerunt 30-V-1957. BC 140620*”²¹. Aquest *Berberis vulgaris* havia estat una de les troballes que havia fet P. Seró a la zona del Montsant dècades abans (“*ubi cl. P. Seró atque A. et. O. de Bolòs legerunt 30-V-1957*”); l’epítet subespecífic *seroi* és, així, un homenatge a Prudenci Seró.

El *Berberis vulgaris*, conegut com coralet o espinavine- ta, és un arbust espinós, de la família de les berberidàcies, d’1 a 3 m d’alçària que té branques redreçades i fulles caduques, oblongues, atenuades a la base, ciliodentades, de color verd tendre, disposades en fascicles a l’axil·la d’una espina tres, quatre o cinc vegades partida. Les flors, grogues, formen raïms penjants, i els fruits, baies vistoses i de tast acidul, en madurar prenen un color vermell viu com de corall. A Catalunya, creix en terrenys calcaris de la muntanya mitjana²⁰ (Figura 2)²¹. A les fulles, els fruits i sobretot l’arrel se’ls atribueix nombroses propietats: anti-espasmòdica, antipirètica, citostàtica, citotòxica, colagoga, colerètica, eupèptica, hipotensora, laxant i refrescant.

FIGURA 2. *Berberis vulgaris* L. subsp. *seroi* O. Bolòs & Vigo (reproduïdes de *FloraCatalana.cat*²¹)

***Goniomitrium seroi* sp. Casas**

Una de les deixebles i col·laboradores de Prudenci Seró en el camp de la briologia fou Creu Casas (1913-2007); en aquesta àrea d'estudi, l'aportació de Casas fou decisiva per a la formació d'una escola briològica catalana amb projecció internacional.

A principis de la dècada de 1970 es van dur a terme dues reunions de briologia a San José, un poble de la costa d'Almeria. En la segona d'aquestes, Creu Casas va fer una troballa molt interessant: mentre buscava exemplars de *Pyramidula* va veure una petita molsa que omplia les esquerdes de les roques. Li va cridar l'atenció la tonalitat i la brillantor argentada produïda pels pèls i les caliptres. No va saber, en aquell moment, de quin gènere es tractava, si bé ja es va adonar que havia trobat alguna cosa interessant.

Quan posteriorment va començar a identificar el que havia trobat, va veure que no hi havia cap gènere que s'assemblés a aquell a la flora europea. Per les dades incloses en una publicació de 1924, de Brotherus, va identificar que la mostra que tenia pertanyia al gènere *Goniomitrium*, que estava representat per tres espècies a l'hemisferi sud i una al centre d'Àfrica. Descartades tres d'aquestes espècies, va concloure que podia pertànyer a l'espècie *G. africanum*. A continuació va començar un difícil procés d'identificació, en què va comptar amb la col·laboració del director de l'Institut Botànic de Madrid (F. Bellot), que li va proporcionar una descripció de *G. africanum* publicada el 1881; del professor E. A. Schelpe, de la Universitat de Ciutat del Cap que li va enviar una mostra d'aquesta espècie de 1963; i de V. Allorge, del Museu de Criptogàmia de París, que li va fer arribar una descripció de T. R. Sim, de 1926, i una altra mostra. Casas va estudiar a fons la seva mostra i la va comparar amb tota la documentació de què disposava i va veure que hi havia importants diferències. Només una de les descripcions s'hi assemblava, però hi havia diferències en la morfologia, les tiges eren més curtes i les fulles més grans².

Finalment, Casas va concloure que es tractava d'una nova espècie. I va proposar anomenar-la *Goniomitrium seroi*, en homenatge a Prudenci Seró, la persona gràcies a la qual ella havia començar a introduir-se en el camp de la briologia. Casas va publicar aquesta nova espècie a la revista *Acta Phytotaxonomica Barcinonensis*². En l'article descrivia tot el procés, des de la troballa a la identificació, i feia una descripció detallada de la nova espècie, acompanyada d'una sèrie de dibuixos (Figura 3). Sobre el nom que havia triat per a aquesta nova espècie escrivia: "Estas diferencias morfológicas, su ecología, el área tan alejada de las otras especies del género, pienso que son condiciones suficientes para describir una nueva especie para la que propongo la denominación de *G. seroi* sp. nov. en homenaje de gratitud al Prof. P. Seró, quien en Cataluña fue el

sucesor de otro gran briólogo, el Dr. A. Casares Gil, y a quien debo el inicio de mis conocimientos en briología"²².

Dos anys després, el 1974, s'ampliava la informació sobre aquesta nova espècie en un altre article sobre la flora briològica del cap de Gata²²: "El hallazgo más notable ha sido la presencia de una especie del género *Goniomitrium*. Este género no tiene en la actualidad, que sepamos, ninguna especie en Europa ni en el hemisferio boreal /.../ Las diferencias morfológicas con las especies anteriores son notables. Después de recopilar toda la información respecto a las anteriores cuatro especies, incluso la observación de un ejemplar del tipo y una recolección reciente en la misma localidad tipo de *G. africanum*, la especie más afín, decidimos (C. Casas 1972) describir una nueva especie con la denominación *Goniomitrium seroi* sp. nov. Se ha dedicado al Prof. Seró, quien con Luisier y los esposos Allorge fueron los continuadores de la obra de Casares, y a quien podemos considerar el iniciador e impulsor del resurgimiento actual de la briología en España". El nom va ser validat posteriorment en una publicació de 1993²³.

Goniomitrium es un gènere de molses que pertany a la família *Funariaceae*, que inclou 5 espècies acceptades, una de les quals és *Goniomitrium seroi*²⁴. Aquesta espècie, que creix a les esquerdes de les roques volcàniques, és l'única de *Goniomitrium* que s'ha trobat a l'hemisferi nord: se n'ha trobat només al cap de Gata (Almeria)², a les illes Canàries (Tenerife, Gran Canària, La Palma, La Gomera i El Hierro)^{25,26} i a Gilet (Serra Calderona, Sant Esperit; València)²⁷. Es considera una espècie vulnerable²⁷.

***Chrysopa vulgaris* Schn. var. *seroi* Nav.**

Longí Navàs, oncle de Prudenci Seró, fou un naturalista que destacà en el camp de l'entomologia i, molt concretament, en el dels neuròpters. Nasqué a Cabacés (1858), va morir a Girona el 1938. Jesuïta, va ser durant més de 40 anys professor al Col·legi del Salvador de Saragossa, si bé no va deixar mai de seguir en contacte amb Catalunya i els científics catalans. Va pertànyer a nombroses societats, acadèmies científiques i societats entomològiques nacionals i de tot el món. Fou membre corresponent de la Institució Catalana d'Història Natural des de 1900 i de l'Institut d'Estudis Catalans des de 1916. Es dedicà fonamentalment a l'estudi dels insectes, tot i que va fer també interessants aportacions en l'estudi dels líquens i els fòssils²⁸. Dins dels insectes, s'especialitzà en els neuròpters, convertint-se en una autoritat mundial en aquest tema i essent reconegut com el primer especialista del món en aquests insectes. Va publicar més de 600 articles i monografies que van aparèixer en revistes científiques de tot el món.

En diverses ocasions, Prudenci Seró acompanyà el seu oncle en excursions científiques. Una d'aquestes ocasions va tenir lloc mentre era metge a Granyena, el 30 d'agost de 1918. Navàs relata aquella excursió: "Grañena (Lérida). 30 de agosto. Aprovechando dos días que me

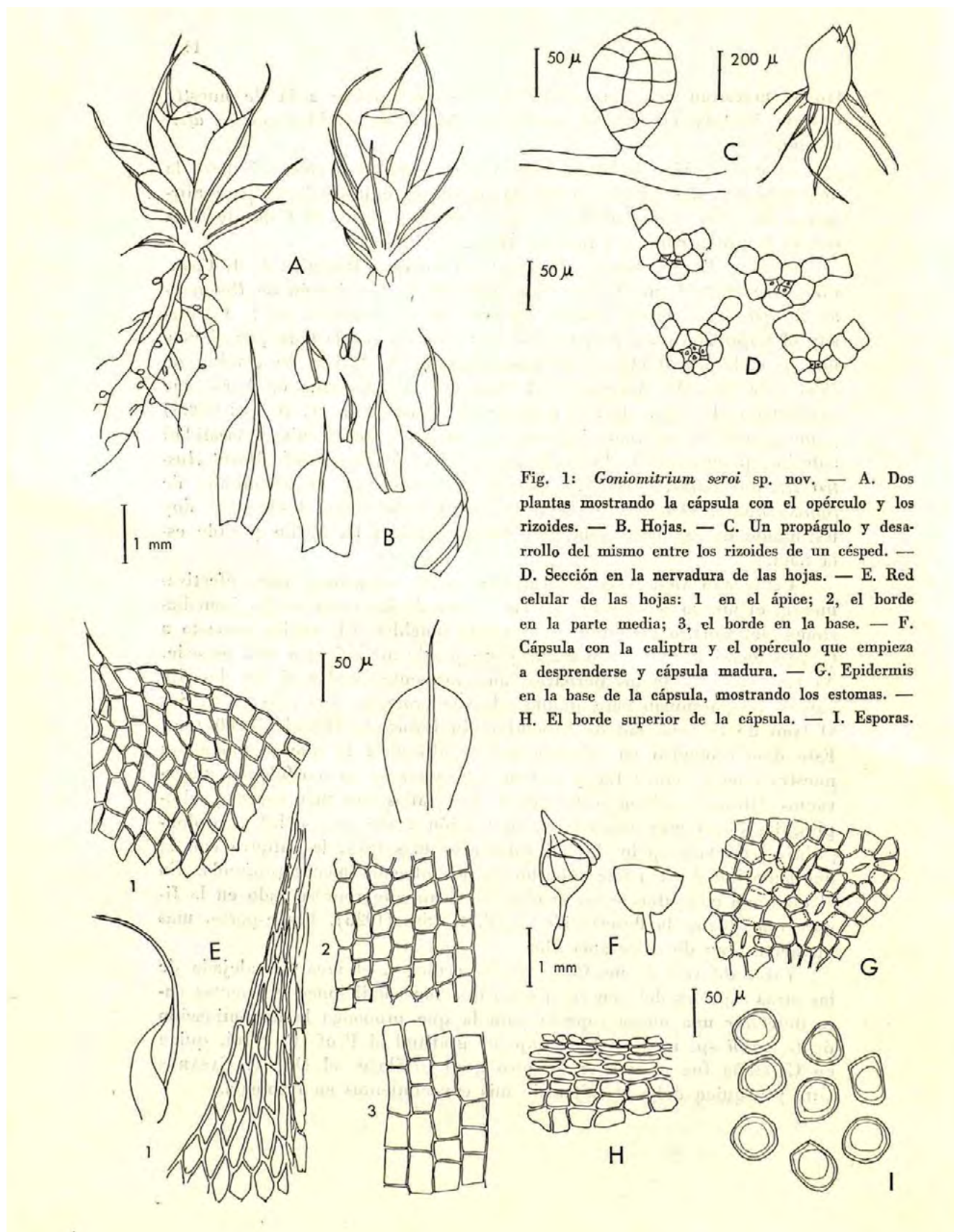

Fig. 1: *Goniomitrium seroi* sp. nov. — A. Dos plantas mostrando la cápsula con el opérculo y los rizoides. — B. Hojas. — C. Un propágulo y desarrollo del mismo entre los rizoides de un césped. — D. Sección en la nervadura de las hojas. — E. Red celular de las hojas: 1 en el ápice; 2, el borde en la parte media; 3, el borde en la base. — F. Cápsula con la caliptra y el opérculo que empieza a desprenderse y cápsula madura. — G. Epidermis en la base de la cápsula, mostrando los estomas. — H. El borde superior de la cápsula. — I. Esporas.

FIGURA 3. Figura inclosa a la primera publicació del gènere *Goniomitrium seroi* sp. nov. Casas, a la revista *Acta Phytotaxonomica Barcinonensia* l'any 1972². El nom d'aquesta molsa és un homenatge a Prudenci Seró

quedaban intercalados entre una excursión que realicé al Pirineo aragonés y otra que había proyectado al valle de Aneo (Lérida) detúveme en Grañena de Cervera con ánimo de explorar someramente este pueblo y sus alrededores. Fué mi compañero en las excursiones de este día y el siguiente el médico de Grañena, sobrino mío, D. Prudencio Seró y Navás, buen conocedor de la comarca, quien formó el plan e itinerario que habíamos de seguir /.../” i, més endavant, explica: “No fué pequeña ni poco agradable mi sorpresa cuando en la primera encina que exploré manguendo di con una *Chrysopa* que me pareció variedad nueva”³.

Uns mesos més tard, a la sessió del 19 de desembre de 1918 de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, L. Navàs presentà els resultats de les excursions entomològiques que havia fet durant l'estiu d'aquell any. A més d'explicar els detalls d'aquestes excursions, va presentar les espècies que havia recollit però, sobretot, noves espècies

que havia descobert. Una d'elles era la que havia batejat com *Chrysopa vulgaris* Schn. var. *seroi*. Aquella sessió es va publicar poc després a les *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*³. En l'apartat dedicat a aquesta nova espècie explicava: “Dedicada a mi compañero de excursión y auxiliar D. Prudencio Seró” (Figura 4).

Navàs va relatar aquesta excursió, acompanyada de nombroses fotografies de les zones visitades, en una publicació a la revista *Ibérica. El Progreso de las Ciencias y de sus Aplicaciones*²⁹. En relació amb aquest descobriment deia: “No fué pequeña mi sorpresa al estudiar el material recogido, por cerciorarme de que también aquí hallé formas nuevas para España y aun para la ciencia; una linda variedad de la *Chrysopa vulgaris* que denominé *Seroi* en obsequio a mi compañero /.../”. El 1920 va publicar un altre article titulat *Notas entomológicas* al *Boletín de la Sociedad Ibérica de Ciencias Naturales*³⁰ en què citava aquesta varietat.

— 19 —

***Chrysopa vulgaris* Schn. var. *Seroi* nov.**

Similis var. *Moneri* Nav.

Viridis, fascia dorsali flava a capite ad abdominis apicem.

Caput viridi-flavum, primo antennarum articulo concolore; stria longa nigra ad genas, alia simili ad clypei latera; ore vix rubro.

Prothorax superne marginibus lateralibus fuscescentibus.

Abdomen singulis tergitis stria fusco-rubra longitudinali ad latus fascia flava, in aliquibus alia stria simili angustiore ad connectivum.

Alæ venulis costalibus plerisque puncto nigro ad subcostam notatis, in ala posteriore aliquot interdum subtotis nigris; sectore radii initio nigrato; pilis nigris; fimbriis flavescens.

Ala anterior radio striola fusca ad basim signato; aliquot venulis prope alæ basim subtotis nigris (prima intermedia, secunda procubitali et cubitali, etc.); radialibus plerumque initio et fine.

Ala posterior venulis radialibus ad radium nigratis, una vel altera prope alæ basim subtotis nigris.

Cetera ut in typo.

Long. corp. . . . 7'8 mm.

— al. ant. . . 12'8 "

— — post. . . 11'5 "

Patria. Grañena de Cervera (Lérida); 30 de julio de 1918 (Col. m.).

Dedicada a mi compañero de excursión y auxiliar D. Prudencio Seró.

Chrysopa inornata Nav. Llorach, Viladráu.

Chrysopa tenella Schn. Grañena, Llorach. Alós.

Chrysopa tenella Schn. var. *numerosa* Nav. Gerri, Isil.

Chrysopa viridana Schn. var. *marginalis* Nav. Grañena, Llorach, Barcelona, Sarrià.

FIGURA 4. Primera publicació a *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona* de la descripció de la *Chrysopa vulgaris* Schn. var. *seroi* Nav., descoberta per L. Navàs durant una excursió entomològica a Granyena l'estiu de 1918. Navàs va dedicar el nom d'aquesta varietat de crisopa a Prudenci Seró³

Les crisopes són insectes de l'ordre dels neuròpters, de la família dels crisòpids, que fan uns 2 cm, proveïts d'ales grosses, transparents, molt nervades, i coloracions verdes o groguenques molt vistoses. Tenen els ulls hemisfèrics, composts i prominents, del color del coure o verd daurat. Sobre el tòrax duen les glàndules secretores d'un líquid pudent amb el qual es defensen dels enemics. Són uns insectes beneficiosos perquè ataquen els afidids i molts altres paràsits de les plantes; les larves s'alimenten de pugó. N'hi ha aproximadament un miler d'espècies repartides per tot el món (excepte a Nova Zelanda), vint de les quals habiten als països que envolten la Mediterrània³¹.

El 1923, Navàs va publicar a l'Institut d'Estudis Catalans (Secció de Ciències), un volum sobre *Entomologia de Catalunya* dedicat exclusivament als neuròpters propis³². Hi va incloure un extens apartat dedicat a la *Chrisopa vulgaris*, en què va descriure també la varietat *seroi*, anomenant-la "*Varietat d'En Seró*". En l'etimologia explicava: "Dedicada a D. Prudenci Seró, company de l'excursió en què's collí aquesta varietat". I la descrivia, aquest cop en català, així: "Verda, amb faixa dorsal groga del cap a l'extrem de l'abdomen. Cap d'un verd groguenc amb el primer artell de les antenes; una estria llarga negra a les galtes i una altra al costat del clip. Pronot amb els marges laterals brunosos. Abdomen marcat a cada tergít per una estria longitudinal d'un bru rogenc al costat de la faixa groga i alguns del mig amb una altra de més prima al connectiu. Ales amb la major part de les venetes costals marcades d'un punt negre a la subcostal; pèls negres, fimbres groguenques. Ala anterior amb una estria bruna a la base del radi; algunes venetes de prop de la base; les radials a llur inserció al radi. Llargària, 7,8 mm; ala ant., 12,8 mm, ala post., 11,5 mm. Distribució geogràfica: Catalunya: Lleyda: Granyena de Cervera, 30 de juliol de 1918"³².

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- De Bolós O, Vigo J. Notes sobre taxonomia i nomenclatura de plantes, I. But Inst Cat Hist Nat. 1974;38(sec Bot 1):61-89.
- Casas de Puig C. *Goniomitrium seroi* sp. nov. en la Sierra del Cabo de Gata. Acta Phytotaxonomica Barcinonensia. 1972;10:10-5.
- Navàs L. Excursiones entomológicas por Cataluña durante el verano de 1918. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. 1919;15(3):181-214.
- Corbella J, Doménech E. Nota sobre l'obra de Prudenci Seró (1883-1963), metge i botànic. A: Corbella J, Doménech E (eds.). Científics del Priorat. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques; 2002. p. 125-33.
- Pinós i Desplat T. Prudenci Seró i Navàs. Galeria de Metges Catalans. <http://www.galeriametges.cat/galeria-fixta.php?icod=EHEF>. Accés el 10 d'abril de 2020.
- Calbet i Camarasa JM, Corbella i Corbella J. Diccionari biogràfic de metges catalans. Tercer volum. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana. Seminari Pere Mata. Universitat de Barcelona; 1983. p. 98.
- Camarasa JM. Botànica i botànics als països catalans. Barcelona: Enciclopèdia Catalana; 1989. p. 200-4.
- Vives J. Prudenci Seró (1883-1963). Collectanea Botanica. 1964;6:537-8.
- Duran X. Creu Casas. Barcelona: Fundació Catalana per a la Recerca; 2004.
- Seró Navàs P. Adiciones a la obra de Casares-Gil "Musgos": Familias: Fontinalaceae, Climaciaceae, Hedwigiaceae, Cryphaeaceae, Leucodontaceae, Neckeraceae, Hookeriaceae, Fabroniaceae, Leskeaceae y Thuidiaceae. Tesis doctoral. Madrid: Universidad de Madrid; 1945.
- Pascual Garsaball R. La llengua de cérvol. Retrobament d'una falguera en perill d'extinció. Mil·lulles. 2019;(2):23-4.
- Casas de Puig C. Estado actual de las investigaciones en briología en España. Acta Phytotaxonomica Barcinonensia. 1977;21:5-13.
- Seró Navàs P. Unas hepáticas de los alrededores de Bohí (Pirineo de Lérida). Anales del Jardín Botánico de Madrid. 1946;6:472-6.
- Seró Navàs P. Contribución al conocimiento de la flora briológica de Aralar (Guipúzcoa). Collectanea Botanica. 1946;1:41-7.
- Seró P. Dos adiciones a la flora muscinal del Tibidabo. Collectanea Botanica. 1951;3:95-9.
- Seró P. Musgos de los alrededores de Bohí (Pirineo de Lérida). Homenaje póstumo al Dr. D. Francisco Pardillo Vaquer. Barcelona: Universidad de Barcelona; 1956. p. 179-88.
- Casas de Puig C, Seró P, Ubach M, Vives J. Flora briológica de las comarcas barcelonesas. Collectanea Botanica. 1956;5:119-41.
- Allorge V, Casas de Puig C, Seró P. Contribución al estudio de la flora briológica catalana. I. Briófitos de los montes de Prades (Cordillera prelitoral catalana). Collectanea Botanica. 1962;6:331-48.
- Sessió científica del 9 de gener de 1932. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. 1932;(1,2,3):21.
- Coralet. Gran enciclopèdia catalana. <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0093969.xml>. Accés el 17 d'abril de 2020.
- Berberis vulgaris* L. subsp. *seroi* O. Bolós et Vigo. FloraCatalana.net. <http://www.floracatalana.net/berberis-vulgaris-l-subsp-seroi-o-bolos-et-vigo>. Accés el 17 d'abril de 2020.
- Acuña A, Casas de Puig C, Costa M, Fuertes E, Ladero M, López ML, et al. Aportaciones al conocimiento de la flora briológica española. Nótila I: El cabo de Gata. Anal Inst Bot Cavanilles. 1974;31(2):59-95.
- Casas C. Validation of *Goniomitrium seroi* Casas. Orsis. 1993;8:151.
- Goniomitrium seroi* Casas. The Plant List. <http://www.theplantlist.org/tpl1.1/search?q=Goniomitrium>. Accés el 17 d'abril de 2020.
- Dirkse GM, Bouman AC. Additions to the bryophyte flora of the Canary Islands. Lindbergia. 1990;15:145-50.
- Dirkse GM, Bouman AC, Losada-Lima A. Bryophytes of the Canary Islands, an annotated checklist. Cryptogamie Bryol Lichénol. 1993;14(1):1-47.
- Puche F. A new record of *Goniomitrium seroi* Casas in the Iberian peninsula. Bol Soc Esp Briol. 2006;28:67-71.
- Corbella J, Doménech E. L'obra de Longí Navàs i Ferrer (1858-1938), naturalista estudiós dels insectes. A: Corbella J, Doménech E (eds.). Científics del Priorat. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques; 2002. p. 113-24.
- Navàs L. Excursiones entomológicas en el verano de 1918. Ibérica. El Progreso de las Ciencias y de sus Aplicaciones. 1919;11(273):233-7.
- Navàs L. Notas entomológicas. 2ª serie. Boletín de la Sociedad Ibérica de Ciencias Naturales. 1920;19(2):37-44.
- Crisopa. Gran enciclopèdia catalana. <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0094974.xml>. Accés el 17 d'abril de 2020.
- Navàs L. Entomologia de Catalunya: Neuròpters. Fascicle I. Neuròpters propis. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències; 1923. p. 111-2.